

-Raj Singh and others v. State of Punjab and others 129
(K. S. Kumaran, J.)

ਕੇਐਸ ਕੁਮਾਰਨ ਜੇ.

ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ —ਜਵਾਬਦਾਤਾ।

Crl. ਐਮ. ਨੰਬਰ 15996/ਐਮ/1996

31 ਜਨਵਰੀ, 1997

ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1973— ਐੱਸ. 195 (1) (ਬੀ)-ਧਾਰਾ 419, 420, 467 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ। 468, 471 ਅਤੇ 120-ਬੀ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ.-ਸੀਮ-ਧਾਰਾ 195 (1) (ਬੀ) ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਤੋਂ - ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ, ਤਾਂ ਉਕਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇਗੀ, ਇਸਲਈ, ਐਫਆਈਆਰ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਸ਼ੀਲਾ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਐਫ.ਆਰ. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣਾ ਵਿਅਰਥ ਅਤੇ ਅਰਥਹੀਣ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਇਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ ਜੋ S. 19E Cr.PC ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

(ਪਰਾ 15)

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ-ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣਾ ਨਿਆਂਇਕ ਮਨ ਲਾਗੂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਐਫਆਈਆਰ ਜਾਂ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮਕਸਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਆਖਰਕਾਰ ਅਦਾਲਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੇਰਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜੁਰਮਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਪਰ ਉਹ ਐਫਆਈਆਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(ਪਰਾ 16)

ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਜੇ.ਐਸ.ਸਿੱਧੂ ਨਾਲ

ਪੀਪੀਐਸ ਸਿੱਧੂ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ 2 ਅਤੇ 3 ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਕੇ.ਐਸ.ਕੇਵਮਾਰਨ, ਜੇ.

(1) ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਮੁਖਤਿਆਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਤੀਸਰੀ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਛੋਟੀ ਕੌਰ ਨੇ ਥਾਣਾ ਸਿਟੀ ਮਾਨਸਾ

-Raj Singh and others v. State of Punjab and others 130
(K. S. Kumaran, J.)

ਵਿਖੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ।

ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 419, 420, 467, 468 ਅਤੇ 34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ P-1) ਦੇ ਤਹਿਤ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ 1 ਤੋਂ 3 ਯਾਨੀ ਰਾਜ ਸਿੰਘ। ਮਾਈ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਜੀ.ਐਸ. ਵਿੱਲੋ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬਕਾਇਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਗਲਤ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਕੇ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਨਕਲ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਕਦੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ 'ਚ ਡਿਕਰੀ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਉੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 467, 468, 420, 419 ਅਤੇ 34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੌਥੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਨਕਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਧਾਰਾ 419, 420, 467, 468, 471 ਅਤੇ 120-ਬੀ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

(2) ਉਕਤ ਐਫਆਈਆਰ (ਨੰਬਰ 58 ਮਿਤੀ 5 ਅਗਸਤ, 1996 ਥਾਣਾ ਮਾਨਸਾ) ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਧਾਰਾ 482 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 195 (1) (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਉਪਬੰਧ । ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ, ਸਿਵਾਏ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।

(3) ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਜਵਾਬ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਹਾਲਾਂਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ 2 ਅਤੇ 3 ਨੂੰ - ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

(4) ਪਰ ਜਵਾਬਦੇਹ 2 ਅਤੇ 3 ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਐਫਆਈਆਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਵਕੀਲ ਅਨੁਸਾਰ, ਧਾਰਾ 195 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੋ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਲੈਣਾ ਹੈ

ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਇਹ ਅਰਜ਼ੀ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(5) ਮੈਂ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਸੁਣੀ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਰੀਡਿੰਗ (ਅਨੈਕਸਚਰ P-1) ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ 1 ਤੋਂ 3 ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ 2 ਅਤੇ 3 ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। 'ਉਹ ਸਟੇਟ' ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਚੌਥੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ

ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਕਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 195 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਨਾ ਸਿਰਫ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਗੋਂ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਵੀ ਰੋਕ ਹੈ।

(6) ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ cwestiqn ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਾਂ, ਧਾਰਾ 195 Cr.PC ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ: -

"195. ਜਨਤਕ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਕਨੂੰਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ, ਜਨਤਕ ਨਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਾਂ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
-(1) ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗੀ-

(a) (i) ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ (1860 ਦਾ 45) ਦੀ ਧਾਰਾ 172 ਤੋਂ 180 (ਦੋਵੇਂ ਸਮੇਤ) ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਲਈ, ਜਾਂ

(ii) ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਕਸਾਉਣ, ਜਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼, ਜਾਂ

(iii) ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਬਾਰੇ, ਸਬੰਧਤ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੀ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਜਿਸਦਾ ਉਹ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧੀਨ ਹੈ;

(b) (i) ਤ੍ਰਵਚਨ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ (1860 ਦਾ 45), ਨਾਮ 1y, ਧਾਰਾ 193 ਤੋਂ 196 (ਦੋਵੇਂ ਸੰਮੇਲਿਤ), 199, 200, 205 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ (ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਾਮਲ) ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਤੇ 228 ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ

(11) ਦੀ ਧਾਰਾ 463, ਜਾਂ ਧਾਰਾ 471, ਧਾਰਾ 475 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 476 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਲਈ

ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕੋਡ, ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ

(hi) ਉਪ-ਧਾਰਾ (i) ਜਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ii) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼, ਜਾਂ ਉਕਸਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼,

ਸਿਵਾਏ ਉਸ ਅਦਾਲਤ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਹੈ।

(2) ਜਿੱਥੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕੋਈ ਵੀ ਅਥਾਰਟੀ ਜਿਸਦਾ ਉਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਡਰਾਅ ਦੇ ਨਾਲ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਾਪੀ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ 'ਤੇ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

- (3) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਵਿੱਚ, "ਅਦਾਲਤ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਸਿਵਲ, ਮਾਲ ਜਾਂ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਦਰੀ, ਸੂਬਾਈ ਜਾਂ ਰਾਜ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਦਾਲਤ.
- (4) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਾਬਕਾ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਪੀਲ ਯੋਗ ਫ਼ਰਮਾਨਾਂ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੀਵਾਨੀ ਅਦਾਲਤ ਜਿਸ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਝੁਠ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਆਮ ਮੂਲ ਦੀਵਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਿਸ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹੀ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਸਥਿਤ ਹੈ:

ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਹੱਈਆ-

- (a) ਜਿੱਥੇ ਅਪੀਲਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਘਟੀਆ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਧੀਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ;
- (b) ਜਿੱਥੇ ਅਪੀਲਾਂ ਕਿਸੇ ਦੀਵਾਨੀ ਅਤੇ ਮਾਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਿਵਲ ਜਾਂ ਰੈਵੇਨਿਊ ਕੋਰਟ ਕੇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(7) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (1) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਉਹ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਨਕਲੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਫ਼ਰਮਾਨ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਬੰਧਤ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਧਾਰਾ 467, 468, 471 193, 196 ਅਤੇ 120-ਬੀ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਤਹਿਤ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਧਾਰਾ 467, 468 ਅਤੇ 471, 193, 196 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗੋਪਾਲਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮੈਨਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਡੀ. ਰਾਜਾ ਰੈਡੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2) ਵਿੱਚ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

(8) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ (3) ਦੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਧ੍ਰੋਹੀ, ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦਾ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਧਾਰਾ 205, 209 ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 420, 467, 468, 506 ਅਤੇ 461 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਉੱਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 195 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 205 ਅਤੇ 209 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਅਧੀਨ

ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 467, 468 ਅਤੇ 471 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਓਵਰਲੈਪਿੰਗ ਸਨ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 195 (1) (ਬੀ) (ii) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਧਾਰਾ 467 ਅਤੇ 468 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

(9) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ੀਲਾ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (4) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਉਹ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਧਾਰਾ 467, 468, 471, 420, 120-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ! ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਸੀਅਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ 109 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ

- (1) 1996 (3) ਆਰਸੀਆਰ 679.
- (2) ਏਆਈਆਰ 1983 ਐਸਸੀ 1953,
- (3) 1992 (3) ਆਰਸੀਆਰ 545.
- (4) 1979 ਸੀਸੀ ਕੇਸ 176.

ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਾਅਲੀ ਇੱਕ ਹੋਣ ਲਈ. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 340 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 195 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਐਫਆਈਆਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(10) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਯੂਪੀ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸੁਰੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (5) ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ' ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ , ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 195 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਸਿਰਫ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਇੱਕ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਰਕਮ ਲਈ ਜਾ ਸਕੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧ ਵੀ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 195 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣਗੇ।

(11) ਇਹਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਰਤਾ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਰਥਾਤ ਧਾਰਾ 419, 420 ਅਤੇ 120-ਬੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਵੀ ਧਾਰਾ 195 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧ ਇੱਕ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਬਣਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਕਮ ਉਸੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ। ਮੈਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ। ਇੱਥੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਿਲ ਕੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਅਤੇ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਇੱਕ ਫਰਜ਼ੀ ਫਰਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ 2 ਅਤੇ 3 ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧ, ਧੋਖਾਧੜੀ, ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਆਦਿ ਉਸੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦੇ ਹਨ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਇਹ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 419, 420 ਅਤੇ 120-ਬੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਵੀ ਧਾਰਾ 195 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣਗੇ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ.

(12) ਇਸ ਲਈ, ਇਹਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਇਹਨਾਂ ਜੁਰਮਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਤੋਂ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

(13) ਪਰ ਰਾਜ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਮਹਾਦੇਵ ਬਾਪੂਜੀ ਮਹਾਜਨ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਬਨਾਮ

Raj Singh and others v. State of Punjab and others
(K. S. Kumaran, J.)

13

5

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (6) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਪਰ, ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਉਸ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਜਾਅਲੀ ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ

(5) 1984 ਸੀਸੀ ਕੇਸ 58.

(6) 1994 (2) ਆਰਸੀਆਰ 673.

ਮਾਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾਅਲੀ ਰਿਕਾਰਡ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਫੌਜਦਾਰੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 195 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਬਾਰ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਲਈ ਜੋ ਕਿ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਪਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜੁਰਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਪਰ ਇੱਥੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਕਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਫਰਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜੁਰਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਲੰਬਿਤ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

(14) ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ 2 ਅਤੇ 3 ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 195 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਸਿਰਫ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਕਿ ਅਦਾਲਤ/ਲੋਕ-ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ *ਰਿਸ਼ੀ ਪਾਲ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ (ਟੀ)* ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਝੂਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਨਕਲ ਕਰਕੇ ਫਰਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 418, 420, 471, 468 ਅਤੇ 120-ਬੀ ਤਹਿਤ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਡਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 195 (1)(h)(iii) ਦੀ। ਪਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਅਦਾਲਤ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਦੀ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਤੋਂ ਸਿਵਾਏ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ, ਅਪਰਾਧ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ 2 ਅਤੇ 3 ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਵੀ *ਅਨਿਲ ਸਰਨ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (8)* ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਆਪਣਾ ਨਿਆਂਇਕ ਮਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਹੀ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ 2 ਅਤੇ 3 ਲਈ ਸਿੱਖੇ ਹੋਏ ਵਕੀਲ

(7) 1996 (3) ਆਰਸੀਆਰ 357.

(8) 1996 (1) ਆਰਸੀਆਰ 43.

'Mange Ram v. ; Financial Commissioner and Secretary to 137
Government and others (Ashok Bhan, J.)

ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਧਾਰਾ 195 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਸਿਰਫ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਸਬੰਧਤ ਕੋਊ.ਆਈ.ਆਰ.ਟੀ./ਜਨ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਸਿਰਫ ਐਫਆਈਆਰ ਹੈ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 195 ਦੀ ਪੱਟੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਐਫਆਈਆਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਪਰ *ਰਿਸ਼ੀ ਪਾਲ ਦੇ ਕੇਸ* (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ, ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਕਿ ਧਾਰਾ 195 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਸਿਰਫ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 195(1) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ/ਲੋਕ-ਸੇਵਕ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ, ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ, ਆਖਰਕਾਰ, ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਅਰਥਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਭਿਆਸ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਵੀ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ *ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ* (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵੀ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ: -

“ਸੈਕਸ਼ਨ 195 ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 340 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨਾ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਨਾ ਸਿਰਫ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣਾ ਅਭਿੱਧਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਜਾਂਚ ਵੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿੱਥੇ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 340 ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ *ਸਕੀਲਾ ਦੇਵੀ* ਬਨਾਮ *ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ*, 1979 ਚਾਂਦ ਵਿੱਚ ਜਸਟਿਸ ਡੀ.ਐਸ. ਤਿਵਾਤੀਆ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਉਦੋਂ ਸੀ) ਦੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। LR (Cri) 190h (ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ)। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਦੰਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 109 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 467, 468, 471, 420 ਅਤੇ 120-ਬੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। (ii) ਅਤੇ (iii) ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 340 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਉਲਝਣਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਰੋਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਵਿਅਰਥ ਅਭਿਆਸ ਜੇ: ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਕੋਰਟ

ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ, ਜਿੱਥੇ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਆਦਿ ਦੇਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

(15) *ਸ਼ੀਲਾ ਦੇਵੀ ਦੇ ਕੇਸ* (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਐਫਆਈਆਰ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣਾ ਵਿਅਰਥ ਅਤੇ ਅਰਥਹੀਣ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੇਸ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਇਹਨਾਂ ਜੁਰਮਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ ਜੋ ਧਾਰਾ 195 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

(16) ਇਸ ਲਈ, ਭਾਵੇਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਲਈ ਉਦੋਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸੋਚ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਐਫਆਈਆਰ ਜਾਂ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮਕਸਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਆਖਰਕਾਰ ਅਦਾਲਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਚੌਥੀ ਜਾਂ . ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਜੁਰਮਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਐਫਆਈਆਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(17) ਇਸ ਲਈ, ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਐਫਆਈਆਰ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(18) ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਆਰ.ਐਨ.ਆਰ

ਮਾਨਯੋਗ ਅਸ਼ੋਕ ਭਾਨ ਅਤੇ ਕੇਐਸ ਕੁਮਾਰਨ ਤੋਂ, ਜੇ.ਜੇ.

ਮੰਗੇ ਰਾਮ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਵਿੱਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ

ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਸਕੱਤਰ, - ਜਵਾਬਦੇਹ।

1996 ਦਾ CWP 14178.

20 ਫਰਵਰੀ, 1997

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950- ਕਲਾ। 226/227— ਹਰਿਆਣਾ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ, 1994— ਐੱਸ. 51(1) (ਏ) -ਸਰਪੰਚ ਦੀ ਮੁਅੱਤਲੀ-ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ